

Написано от Евгений Михайлов
Четвъртък, 23 Юни 2016 11:39



Сайтът **desebg.com** продължава с публикуването на изказвания на участници в дискусиата [„Знание и ценности” – \(не\)изучаването на тоталитарните режими в българското училище.](#) проведена на 6 юни 2016 г. в Дома на Европа в София, организирана от фондация „Истина и памет”.

Днес представя изключителната позиция на режисьора Евгений Михайлов. В първия по рода си форум, събрал професионални историци, експерти в образованието и кино-документалисти, бяха очертани проблемите за неадекватното преподаване на комунистическия режим в училище, както и мерките, които гражданския сектор настоява да бъдат предприети от Министерството на образованието и науката.

Системно и пропагандно подменяне на ценностната система на българите

Явно има голям проблем в образователната система и той не е свързан само с изучаването на комунистическото минало. Имам чувството, че е свързано с цялата ценностна система на обществото ни, която за съжаление доста успешно е била подменена в тези 45 години между 1944 и 1989 г.

Подменяна е систематично, ефективно и насилствено в началото, а след това пропагандно, така че да се възпита едно поколение, което да не си задава въпроси, да приема казаното му в училище като аксиома.

Написано от Евгений Михайлов
Четвъртък, 23 Юни 2016 11:39

За първи път излязох зад граница с филма си „Дом за нежни души“ през 1981 г. на фестивала в Манхайм. Това всъщност беше и единственото ми излизане при комунизма, защото, заминавайки, се опитаха да ме вербуват, но аз отказах, след което бях спрял от участия във фестивали и специализации.

Братчетата на Гаврош в главата на един български режисьор в Майнхам

Но отивайки в Германия, излизайки на улицата в този малък, спретнат град Манхайм, аз се засрамах от себе си, защото първото нещо, което изкочи в главата ми беше цитат от едно стихотворение:

*„Ти целия облян от злоба си,
о, шумен и разблуден град
и твоите електрични глобуси
всуе тъй празнично блестят!“* (Смирненски)

Казах си: „Евгений, какво правиш? Братчетата на Гаврош да ти влязат в главата, когато си тук в един германски град при тези витрини?“

След което се усещам, че аз помня и други стихотворения:
„На барикадата Йохан е сам“ (Смирненски).

Или:

*„Ах, летете ескадрони! В устрема ви милиони
погледи са приковани със надежда и любов“* (Смирненски).

Или:

*„Дай вода! вода ми дай!
Падам... Дръжте се, другари!“* (Вапцаров).

Ефективността на образователната соцсистема

И разбирам колко ефективна е била образователната система. Как са ни учили да декламираме стихотворенията, да си знаем уроците. Да спазваме поведение.

И сега, когато аз гледам резултата от нашата образователна система, когато виждам как внуците ми разговарят за марката на телефона на съученика си, колко струва в 3-ти клас iPhone, разбирам, че има проблем.

Когато непрекъснато ставаме свидетели на това, че учители налитат на бой на ученици и обратното, когато виждаме липса на дисциплина, виждаме някакъв проблем, който обаче не е паднал от небето. Той е съзнателно направен.

Ефектът от това да те отвратят от демокрацията

И когато го пренесем към желанието, което в началото ние не го осъзнавахме, но беше доста ефективно прокарано, а именно това да се отвратиш от демокрацията, било чрез бухалките, било чрез липсата на правила, било чрез сбърканото образование или криво разбраната демокрация в училище, когато не може да направиш забележка на ученика, стигаме до заключението, че всичко това се е правило съзнателно, за да може да има нетърпимост към демокрацията.

И там на това място веднага покълва носталгията колко хубаво било преди 1989 г. и колко ред и дисциплина е имало и т.н.

Преди учителите бяха ниско платени и сега са ниско платени. 27 години начело на учителския синдикат е една и съща ръководителка Янка Такева. Ако се стигне до това непрекъснато да се правят реформи и непрекъснато се намират основания да не се въвежда нова учебна програма и минавайки през всичко това се учудваме от резултата, че 55% от младите хора имат носталгия по едно време.

Че 42% от младите хора мислят, че Тодор Живков е успешен ръководител. И че, за да минем на киното, най-добрият филм в българското кино е „Време разделно“.

И ако попитате деца кои филми си спомняте ще излезе отново „Време разделно“, „На всеки километър“, до ден днешен всички си спомнят репликата: „Оттук до края на света“.

Ленинското „за нас най-важно е киното“

И когато се върнеш назад във времето виждаш колко ефективно е спазван лозунга на Ленин, че „от всички изкуства за нас най-важно е киното“.

Започваш да си обясняваш защо едно време имаше планова икономика, но имаше и планово производство на филми. Имаше тематични планове, които бяха одобрявани в отдел „Култура“ на ЦК на БКП. Там съвсем целенасочено се определяше колко филми да има на селска тематика, колко детски, исторически или работнически филми и 1-2 по-критични.

И си казваме дали пък случайно беше това, че точно след началото на промените беше извършено абсолютно съзнателно покушение на киното със свеждането на кинопроизводството от 22 филма за голям екран и 25 филми за телевизията годишно до 1-2 филма!

От близо 100 документални филми годишно изведнъж се стигна до 1-2, 5 филми годишно. Защото тези хора, които са изграждали нашия културен манталитет, тези хора, които са отговаряли за идеологията, много добре са си давали сметка, че киното, било документално или игрално, директно влияние на емоциите и чувствата.

Те правеха абсолютно фалшифициращи историята филми, но филми, направени

Написано от Евгений Михайлов
Четвъртък, 23 Юни 2016 11:39

емоционално. Едните филми се гледаха със желание, а другите филми – по задължение.

Неразказаната история на България

В учебната програма имаше задължително посещение на филми и тези филми ни се запечатваха в главите. И до ден днешен в продължение на 26 години не са запълнени тези бели петна за различни исторически периоди. Не само за периода 1944-1989 г. Ние не сме си разказали истинската история на България от Освобождението до ден днешен.

Защото за 1925 г. в съзнанието на хората е останал филма „Закон за защита на държавата” на Людмил Стайков.

Не сме си разказали истинската история за 1923 г., защото в главите на хората е останал филма „Септемврийци”.

Не сме си разказали периода на Втората световна война, където остават филмите „На всеки километър” и „Зарево над Драва” и т.н.

Но ние нито във филмите, нито в учебниците по история може да видим, че България е карана от Сталин да влезе в Тристранния пакт чрез Коминтерна.

А, бе стига с тия филми за лагерите

И когато след 1989 г. започнаха да се правят първи опити да се отвори една страница от историята, масата от кинокритиката каза: „А, бе, стига с тия филми за лагерите”.

Заснех филма „Сезонът на канарчетата“ се веднага се засипаха критики не за това какви са качествата му и как играят актьорите в него, а защо Евгений Михайлов се връща към картата с черепите и лагерите.

Направих си труда да видя какво сме направили в българското кино? Само няколко игрални филми за тези 27 години: „Кладенецът“ на Дочо Боджаков, „Сезонът на канарчетата“, „Вампири, таласъми“ на Иван Андонов и „Изпепеляване“ на Станимир Трифонов. Говоря за филми за лагерите.

„Гори, гори огънче“ беше за „възродителния процес“ и го смляха на секундата. Също нещо се случи с филма на Радослав Спасов „Откраднати очи“ (1993).

Ако се покажат неизлъчваните филми при комунизма

През това време обаче непрекъснато ни набиваха в главите как демокрацията съсипала икономиката, как демокрацията е съсипала земеделието. Как на времето имало заводи, хората били щастливи. Образованието било безплатно, здравеопазването било безплатно, всичко било прекрасно.

И си казваш, добре, какво би станало ако БНТ в най-гледаното време започне да излъчва онези филми, които преди 1989 г. бяха в графата „социален отдушник“. Другарите знаеха, че тези филми се правят с ясното съзнание, че никога няма да бъдат показани на екран.

Имаше един колектив с Студио за игрални филми, ръководен от режисьора Христо Ковачев, който беше направил филма „Човек от народа“ и беше набеден за това, но наред с това беше направил и много други документални филми. Като близък до режима той си беше позволил да си извоюва една територия, където позволяваше на млади хора да правят документални филми и след това тези филми да бъдат спирани.

Написано от Евгений Михайлов
Четвъртък, 23 Юни 2016 11:39

Малина Петрова направи няколко филма там, Николай Волев също направи няколко филми, сред които „Дом №8”. Аз направих два филма, които никога не бяха показани. Петър Попзлатев направи „Коми хората”, Наско Киряков правеше филми и много други колеги. Излизаха на фестивал и оттам нататък никакво разпространение.

Но, ако сега, без дори да правиш нови филми, покажеш тези ленти, ще лъсне истината за онова време. Защото когато се говори сега колко зле било здравеопазването и нямало грижи за децата в неравностойно положение и покажеш филма „Дом №8”, правен през 1986 г., за деца, отглеждани в нечовешки условия, които през цялото време ги карат да пеят „Буд всегда будет солнце” и да правят безсмислени упражнения, за да се покажат пред началниците.

Когато покажеш документалния филм „Цимент” (Николай Волев, 1980 г.) или филмовата миниатюра „Есенно” на Панчо Цанков, показващ как кипи безсмислен труд и ред други филми ще се види истинската картинка на онова време. Националната телевизия е мястото, което трябва да се покаже това. Няколко пъти е предлаган такъв проект. Ако се направи една документална поредица сега по съвсем друг начин ще се разглежда историята. Но явно много хора не искат това да се прави.

Когато образованието и културата станат приоритети

Едно добро направено кино може да свърши много по-добра работа от хиляди партийни речи. За съжаление нашите демократични политици не можаха да го разберат и до този момент не съм видял нито една политическа сила, в която програмата си да каже две неща. А именно, че основен приоритет са образованието и културата.

Докато това не стане основен приоритет на което и да е правителство и докато само спрягаме било то разграждане на системата, било усвояване на еврофондове, ще сме на това положение.